Gemeente Amsterdam

| | |
|---|---|
| Van | Stuurgroep Nieuwe Meervaart |
| Aan | Wethouder Van Doorninck (Ruimtelijke Ordening)<br>Wethouder Meliani (Kunst en Cultuur, gemeentelijk vastgoed) |
| Datum | 8 maart 2021 |

**Onderwerp** **Uitkomsten participatietraject Nieuwe Meervaart**

## Inleiding

De gemeente Amsterdam en theater de Meervaart hebben de ambitie theater de Meervaart te vernieuwen. Het huidige theatergebouw groeit uit zijn jasje en vernieuwing van het gebouw is gezien de bouwkundige staat noodzakelijk. Gemeente en de Meervaart werken aan een nieuw theatergebouw dat als visitekaartje voor het theater en het gebied Osdorpplein e.o. moet gaan gelden en waar de Meervaart nog jaren op een duurzame manier verder kan met het vervullen van zijn belangrijke culturele en maatschappelijke rol voor Osdorp, Nieuw-West en Amsterdam.
In 2019 en 2020 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor vernieuwing van het gebouw binnen het gebied Osdorpplein e.o. De financiële haalbaarheid is onderzocht en de gemeenteraad heeft in het Meerjarenprogramma Vastgoed een investeringsbedrag voor de vernieuwing van theater de Meervaart gereserveerd. Daarnaast is gestudeerd op mogelijke locaties voor een vernieuwde Meervaart waarbij de volgende uitgangspunt gelden:

- Een prominente locatie waardoor de nieuwe Meervaart de grootst mogelijke impact voor het Osdorpplein, de Sloterplas en Nieuw-West heeft; een locatie is die zowel voor het theater als het gebied Osdorpplein en omgeving een grote culturele, maatschappelijke en ruimtelijke meerwaarde heeft.
- Voldoende ruimte voor een eigentijds theater (minimale footprint).
- Continuïteit van de Meervaart borgen.
- Zo min mogelijk aantasting van de hoofgroenstructuur

Op 2 juli 2020 heeft de gemeenteraad van Amsterdam ingestemd met een voorkeurslocatie voor de nieuwe Meervaart aan de zuidwestoever in de Sloterplas. Op basis van deze locatiekeuze kon de verdere uitwerking van de vernieuwing van de Meervaart beginnen op het niveau van zowel de ontwikkeling van het gebouw als van de inpassing binnen de gebiedsontwikkeling Osdorpplein. Bij dit besluit is het belang benadrukt van een integrale benadering van nieuwbouw, openbare ruimte en de aansluiting tussen oever en Sloterplas, met behoud van zoveel mogelijk groen. Actieve betrokkenheid van bewoners, ondernemers, eigenaren en andere belanghebbenden en belangstellenden is (conform de motie 822 Van Renssen) belangrijk, waarbij de uitkomst van dit participatieproces zwaarwegend betrokken wordt in de verdere bestuurlijke besluitvorming over de gebiedsontwikkeling (investeringsbesluit fase 2 vernieuwing Osdorpplein) en de nieuwe Meervaart. In de periode september 2020 t/m februari 2021 heeft een intensief participatietraject plaatsgevonden.
De uitkomst van het participatietraject geeft aanleiding de locatiekeuze en de afwegingen die hierbij gemaakt zijn tegen het licht te houden en bestuurlijk het gesprek te voeren over wat de meest passende locatie is voor de Nieuwe Meervaart en welke volgende stappen in het proces hierbij van belang en noodzakelijk zijn. Deze notitie heeft als doel het gesprek hierover goed te kunnen voeren.

## Participatietraject september 2020 t/m februari 2021

In het participatietraject dat na het gemeenteraadsbesluit van juli 2020 is gestart, is de voorkeurslocatie als uitgangspunt genomen en zijn tegelijkertijd andere locaties in het gesprek betrokken. Doel hiervan was om na te gaan waarom een grote groep bewoners voor andere locaties kiest en te bekijken of deze overwegingen en belangen meegenomen kunnen worden bij het verder uitwerken van de voorkeurslocatie.

KOPIE

Gestart is met het uitnodigen via een huis-aan-huis verspreide vernieuwingskrant (17.000 adressen), nieuwsbrieven en een enquête. Vervolgens heeft op 12 november 2020 een brede onlinebijeenkomst plaatsgevonden over de resultaten van deze enquête en zijn zes themabijeenkomsten aangekondigd.

Daarna zijn zes themabijeenkomsten georganiseerd met, parallel hieraan, dezelfde gesprekken via een Opp App. Deze bijeenkomsten gingen over de volgende thema's:

a. Centrumontwikkeling en locatieafweging;
b. Voor wie is Osdorpplein, Meervaart en Osdorp nu en in de toekomst;
c. Landschap, water en ecologie;
d. De ideale Meervaart;
e. Cultuurhistorie en cultuur;
f. Bereikbaarheid.

Om een zo breed mogelijke inbreng te krijgen, is een breed palet aan participatiemiddelen ingezet: een informatiekrant, nieuwsbrieven, enquête: bewonersbrieven, Opp App en een intensieve doelgroep- en gebiedsgerichte sociale mediacampagne (met oproepen, films, verwijzingen). Tevens zijn verschillende netwerken in Nieuw-West actief benaderd.

De respons op de enquête (bijna 2.500) en het aantal unieke deelnemers bij de eerste onlinebijeenkomst (zo'n 750) is hoog. De sociale mediacampagne via Facebook en Instagram heeft vier gespecificeerde doelgroepen goed bereikt: politiek georiënteerde doelgroep (24.352 unieke bezoekers), cultuur georiënteerde doelgroep (22.856 unieke bezoekers), jongeren brede doelgroep (19.255 unieke bezoekers) en cultuur georiënteerde jongeren (19.784 unieke bezoekers).
De Opp App heeft zo'n kleine 300 unieke deelnemers bereikt, die afhankelijk van het thema, redelijk diverse reacties gaven. Deelname aan de zes themabijeenkomsten was daarentegen beperkt en eenzijdig wat betreft de inbreng: zo'n 35 – 45 bewoners per bijeenkomst. Met deze bewoners is, per themabijeenkomst, veel besproken door in klein verband, vervolggesprekken in break-out rooms te voeren. De gesprekken tijdens de themabijeenkomsten en de Opp App zijn voorbereid door vakspecialisten van de gemeente Amsterdam. Tevens is voor specifieke themabijeenkomsten de voorbereiding verbreed met de Meervaart, Waternet en een betrokkenen vanuit erfgoed en cultuur.

<u>Uitkomsten participatietraject</u>
Op basis van de bovenstaande middelen in participatietraject is de uitkomst samen te vatten met de volgende punten:

1. *Breed maatschappelijk draagvlak voor de Meervaart en de vernieuwing van het theater*

De maatschappelijke ondersteuning voor de Meervaart is onverminderd groot. In de jaren '70 is de samenleving de keus voorgelegd voor een overdekte ijsbaan of een cultuurcentrum in Osdorp. Een overgrote meerderheid koos voor het cultuurcentrum, wat uit is gegroeid tot het huidige theater de Meervaart. Deze maatschappelijke ondersteuning bleef er vanaf de opening. In de eerste jaren draaide de Meervaart op veel vrijwilligers. Inmiddels is de Meervaart geprofessionaliseerd, verbouwd en heeft het een sterke en onderscheidende positie in Nieuw-West, Amsterdam en de regio verworven.
Er is begrip voor dat de Meervaart mee wil blijven groeien met het Osdorpplein, Nieuw-West en Amsterdam. De programmatische ideeën die de Meervaart hiervoor heeft, het blijvend bedienen van een brede doelgroep en het belang van een laagdrempelige voorziening (mede toegelicht en besproken tijdens de themabijeenkomst 'droom over de ideale Meervaart'), sluiten in belangrijke mate aan bij de behoeften en wensen vanuit de samenleving.

2. *Verdeeld beeld over voorkeurslocatie*

KADER

Van het totaalaantal respondenten van de enquête (2.497) gaf 50,1% de voorkeurslocatie het cijfer 6 tot en met 10 en 49,9% het cijfer 1 tot en met 5. Het gemiddelde cijfer uit de enquête was een 5. De indruk is dat verdeelde beeld gedurende het participatieproces niet of nauwelijks is gewijzigd. Hiermee is de vraag of er voldoende draagvlak is voor de voorkeurslocatie niet beantwoord. Uit het participatieproces is wél duidelijk op te maken, dat er deels nieuwe onderwerpen zijn die van belang worden geacht in de locatiekeuze.

3. *Gedeelde waarden*

De gedeelde waarden die uit het participatietraject zijn gekomen geven een goed beeld wat de omgeving van groot belang acht bij de inpassing van de nieuwe Meervaart. De inpassing van de nieuwe Meervaart gaat over de kwaliteit en identiteit van Nieuw-West, het Osdorpplein en de Sloterplas, over het bij elkaar brengen van mensen, over culturele diversiteit en over het opwaarderen van het Osdorpplein tot centrum van de buurt, centrum van Nieuw-West en grootstedelijk centrum. De opgehaalde waarden, voorwaarden en ambities geven richting aan de betekenis en het toekomstig functioneren van de Nieuwe Meervaart, het gebouw, de omringende openbare ruimte en de locatie.

In het participatieproces is vanuit verschillende invalshoeken en mede op basis van eerdere voorstellen, onderzoeken en plannen[1] de vraag gesteld welke waarden participanten belangrijk vinden bij de ontwikkeling van het gebied (Osdorpplein, zuidoever en Sloterplas) en de nieuwbouw voor de Meervaart. Kort samengevat komen deze neer op:

- Koester en versterk wat Nieuw-West – en de Sloterplas en oevers in het bijzonder – zo uniek maakt. Denk hierbij aan licht, lucht en ruimte; de lange zichtlijnen vanaf de oevers met de 'illusie van het oneindige landschap'; de dominante aanwezigheid van groen (van 'voordeur tot scheggen'); de vele recreatieve mogelijkheden, duidelijke contrasten tussen verstedelijking en openbare ruimte en het Rondje Sloterplas ('gedurende zes kilometer onafgebroken het gevoel van vrijheid');
- Water (blauw) is minstens zo belangrijk als groen en verbetering hiervan is belangrijk;
- Houdt de zuidoever openbaar toegankelijk ('van ons allemaal') met de mogelijkheid om hier uit te kijken over de Sloterplas, tijdelijke evenementen te organiseren en collectieve gebeurtenissen met elkaar mee te maken (zoals 4 mei herdenking);
- Theater de Meervaart versterkt het Osdorpplein en hoort in dit centrum van stadsdeel Nieuw-West. Het is een plek van en voor iedereen en moet een uitnodigend gebouw om trots op te zijn. Er is behoefte aan een groter en dynamischer gebouw voor de Meervaart, een gebouw dat binnen- en buitenactiviteiten kan organiseren ('meebewegen met de seizoenen');
- Een gebouw dat het centrum van Nieuw-West markeert en een schakel vormt tussen de stadslaanontwikkeling van de Cornelis Lelylaan, een afgewaardeerde Meer en Vaart, de Sloterplas en het Osdorpplein. Benutten van ov-bereikbaarheid (aanstaande ov-knooppunt en mogelijk op termijn halte Oostwestlijn nabij Osdorpplein) is belangrijk.

4. *Vergelijk waarden en ambities met de drie locaties*

Als we de bovenbeschreven waarden en ambities naast de drie locaties leggen dan is het oordeel van de projectgroep en betrokken professionals dat de hoeklocatie de meeste kans biedt om deze waarden en ambities tot hun recht te laten komen. De belangrijkste argumenten hiervoor zijn:

a. Geen bebouwing midden in het zicht op oever waardoor de illusie van het oneindige landschap ernstig verstoord wordt, zoals bij de huidige voorkeurslocatie in het water het geval is, maar aan zijkant/hoek van het gebied;
b. Geen aantasting van blauw als het gebouw (grotendeels) op de oever wordt gezet, wat bij de huidige voorkeurslocatie niet mogelijk blijkt;

CONCEPT

c. Een gebouw op hoek Lelylaan/Meer en Vaart versterkt het Osdorpplein en vormt een schakel in de toekomstige ontwikkeling van het Osdorpplein. In de concept omgevingsvisie 2050 wordt een verdere groei van het Osdorpplein zuidwaarts tot en met de Pieter Calandlaan voorzien. De Meervaart komt precies in het midden van dit nieuwe centrum te liggen en, met de aanleg van de oost-west metrolijn in de toekomst, aan een nieuwe metrohalte.
d. Mogelijkheid om zowel het groen als blauw in deze hoek te verbeteren
e. Alle mogelijkheid om de zuidwestoever openbaar toegankelijk te houden en daarmee het geliefde rondje Sloterplas te behouden
f. De mogelijkheid om het Osdorpplein en de Sloterplas beter met elkaar te verbinden en de zuidwestoever te activeren in tegenstelling tot bijvoorbeeld de huidige locatie die hiervoor geen aanleiding geeft. De hoek Lelylaan/Meer en Vaart ligt weliswaar iets meer 'uit de loop' van het Osdorpplein, maar dit wordt eerder als kans dan als belemmering benoemd. Nieuwbouw op deze locatie vraagt om een sterke en aantrekkelijke route, die – zoals dit in Michelin-termen heet – 'de omweg' waard is.
g. De wens van de Meervaart voor een groter en dynamischer gebouw kan prima op deze plek tot zijn recht komen. De hoeklocatie kan – zonder aanslag op de openbaarheid –ruimte bieden aan een combinatie van nieuwbouw en buitenprogrammering

Natuurlijk zijn sommige van bovengenoemde punten ook of zelfs beter mogelijk op de voorkeurslocatie of de huidige locatie van het theater en daarmee blijft de locatiekeuze een genuanceerd verhaal . Maar voor de hoeklocatie geldt dat het de locatie is die de meeste mogelijkheden en beste kansen geeft om zoveel mogelijk van genoemde waarden en ambities te realiseren.

Deze conclusie sluit aan bij het beeld uit de themasessies waarin deelnemers aangeven de huidige voorkeurslocatie van de gemeenteraad ('waterlocatie') niet te zien zitten o.a. vanwege de aantasting van de lange zichtlijnen vanaf de oevers met de 'illusie van het oneindige landschap' en het feit dat men het water minstens net zo waardeert als het groen, terwijl de hoeklocatie voor sommigen onder voorwaarden bespreekbaar is omdat men juist het groen op deze plek niet waardeert en ervaart als een onbestemd en soms zelfs onveilig gebied. Belangrijke voorwaarden zijn dat de oever openbaar blijft, er niet gebouwd wordt in de Sloterplas en met de nieuwbouw ook de kwaliteit en kwantiteit van het groen verbetert alsmede de kwaliteit van het water.

**Heroverweging voorkeurslocatie**
Uit het participatietraject blijkt dat opgehaalde waarden en ambities het beste tot hun recht komen als gekozen wordt voor de locatie hoek Lelylaan/Meer en Vaart. Daarnaast geeft een groot deel van de deelnemers aan het participatietraject aan dat zij de voorkeurslocatie niet zien zitten. Dit roept de vraag op of een heroverweging van de huidige voorkeurslocatie van de gemeenteraad aan de oever in de Sloterplas aan de orde is. Onderstaand is vanuit verschillende invalshoeken naar deze vraag gekeken:

1. <u>Locatiekenmerken/ruimtelijke argumenten</u>

In het verleden zijn verschillende locaties voor de nieuwe Meervaart onderzocht waaronder in de studie van Urhahn en Mecanoo. Hierin zijn de aspecten die van belang zijn voor de drie beschreven. Over de hoeklocatie wordt aangegeven dat deze locatie Nieuw-West op de kaart kan zetten. Ook biedt de locatie voldoende ruimte en maakt daardoor bijzondere programmering mogelijk. Het unieke uitzicht vergroot de aantrekkelijkheid voor bezoekers. Daarnaast wordt gesignaleerd dat de locatie naast het centrum op een knooppunt van openbaar vervoer ligt.
Ook wordt aangegeven dat deze prominente locatie om extra inzet van de organisatie en de programmering vraagt: 'op deze plek ben je groot en betekenisvol op alle niveaus: centrum, wijk, stad en regio'.

Aandachtspunten volgens het rapport zijn het parkeren, het bouwen in de hoofdgroenstructuur waardoor compensatie van groen een vereist is en de vraag of er draagvlak voor deze locatie is.

2. De hoofdgroenstructuur

Belangrijk aspect bij de afweging van de voorkeurlocatie in de gemeenteraadsvergadering juli 2020 was het niet bouwen in de hoofdgroenstructuur. Uit het participatieproces is, naast de verdeeldheid over de waterlocatie (helft is voor en andere helft is tegen), gebleken dat het inpassen van een theatergebouw in de hoofdgroenstructuur ter hoogte van de hoek van Lelylaan/Meer en Vaart voor een deel van de bewoners onder bepaalde randvoorwaarden acceptabel wordt geacht. Dit zijn o.a. groencompensatie, verbeteren waterkwaliteit en ecologie, toevoegen van openbaarheid (rond, door en op gebouw) en onderdeel maken van rondje Sloterplas.

*Compensatie groen*

In de ontwerp-Omgevingsvisie 2050 wordt aangegeven dat het instrument van de Hoofdgroenstructuur gehandhaafd blijft, maar op twee belangrijke aspecten ook gewijzigd wordt ten opzichte van de Structuurvisie 2040. Het wordt een groen-blauw raamwerk en het wordt dynamischer.
Beide wijzigingen – van groen naar groen-blauw raamwerk en het dynamischer gebruik - bieden aanknopingspunten voor compensatie van het groen in de hoek Lelylaan/Meer en Vaart. Denk hierbij aan het uitbreiden van de hoofdgroenstructuur met dat deel van de zuidwestoever dat nu nog niet deze status heeft, het uitbreiden van de hoofdgroenstructuur met de Sloterplas, verbetering van de waterkwaliteit van de Sloterplas door helofytenfilter/zachte oevers en/of verbetering van de gebruikskwaliteit door een hogere biodiversiteit, meer recreatieve voorzieningen en/of ontmoetingsmogelijkheden.

*Advies TAC*

De Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) geeft in haar advies van eind 2019 over nieuwbouw van de Meervaart op de zuidwestoever aan dat zij, onder voorwaarden, mogelijkheden zien voor nieuwbouw, inpassing in en verbetering van het groen en programmering die een impuls kunnen betekenen voor de hoofdgroenstructuur ter plaatse. Als voorwaarden worden onder meer genoemd: het landschappelijk opnemen van het gebouw, een visie op de oevers als geheel (inclusief het watersporteiland), een passende programmering, het juiste ontwerp voor het gebouw en een integrale visie op oever en verkeersafwikkeling.

3. Financiën

De locatie op de hoek Lelylaan behoeft wat betreft het bouwproject vooral een nieuwe afweging voor de locatie gebonden kosten en watercompensatie. De gewenste landschappelijke inpassing is leidend principe hierin. De impact die dat heeft op het gebouwontwerp (in plaats van 'bouwen in het water') moet worden ingeschat. Naar verwachting is het financiële effect lager dan de locatie gebonden kosten die uit de locatie in de Sloterplas bleken. De grondexploitatiekosten zullen verhoogd worden vanwege het moeten verleggen van een groter pakket kabels en leidingen, maar ook het compenseren van groen en hoogwaardig inpassen van het nieuwe gebouw in het landschap.

Uitgangspunt is dat het totale budget dat op en rond de locatie van de Nieuwe Meervaart wordt ingezet niet hoger zal zijn dan voor de gebouw en omgeving aan de Sloterplas was berekend in 2020.

4. Standpunt Meervaart

Invoegen tekst K&C obv gesprek met [redacted] --> PM

5. Advies Kwaliteitsteam

KABINET

PM

**Conclusie**
Als wij de verschillende invalshoeken op een rij zetten en de uitkomst van het participatietraject beschouwen in het licht van de motie van Renssen dan is onze conclusie dat een nieuw theater op de hoek van de Lelylaan/Meer en Vaart een unieke kans biedt om een impuls aan Nieuw-West te geven. Een nieuw gebouw aan de Sloterplas kan een gebaar van stedelijke betekenis zijn en vervult de Amsterdamse wens om betekenis te geven aan de 'buitenwijk'. Een unieke bestemming die kan dienen als een entree naar Nieuw-West.

De locatie voldoet beter dan de huidige voorkeurslocatie (waterlocatie) die bewoners niet zien zitten, enerzijds omdat er geen bebouwing midden in het zicht op de oever plaatsvindt waardoor de illusie van 'het oneindige landschap' ernstig verstoord wordt, zoals bij de huidige voorkeurslocatie in het water het geval is en anderzijds er geen aantasting van het water optreedt wat bewoners minstens net zo waarderen als het groen. Daarnaast gaat een argument dat bij de afweging in de gemeenteraad juli 2020 speelde –niet bouwen in de hoofdgroenstructuur- volgens een deel van de bewoners niet op. Een ander belangrijk argument vormt het feit dat een gebouw op de hoek Lelylaan/Meer en Vaart een logische schakel vormt in de toekomstige ontwikkeling van het Osdorpplein, die volgens de concept Omgevingsvisie 2050 zuidwaarts zal zijn en tot en met de Pieter Calandlaan zal reiken. De Meervaart komt precies in het midden van dit nieuwe centrum te liggen en, met de aanleg van de oost-west metrolijn in de toekomst, aan een nieuwe metrohalte.

Voorwaarden voor een succesvolle ontwikkeling zijn een integrale en ambitieuze benadering van nieuwbouw, openbare ruimte en aansluiting Sloterplas – Lelylaan – Meer en Vaart – Osdorpplein, het versterken van de water- en groenkwaliteit, het openbaar toegankelijk houden van de oever en daarmee het geliefde rondje Sloterplas behouden en het optimaal verbinden van het Osdorpplein met het theater. Het parkeervraagstuk is goed oplosbaar op de huidige locatie maar eveneens een voorwaarde voor succesvolle ontwikkeling

KABINET

[1]Geraadpleegde bronnen:

- Uitwerkingsplan Zuidwestoever Sloterplas (gemeente Amsterdam, mei 2013)
- Uitwerkingsplan Uitbreiding Meervaartcomplex (gemeente Amsterdam, juni 2013)
- Locatievergelijking Nieuwbouw De Meervaart CNW – concept (gemeente Amsterdam, februari 2017)
- Haalbaarheidsstudie Theater de Meervaart (UNStudio, mei 2018)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2019-2 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, januari 2019)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2019-27 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, december 2019)
- Locatieonderzoek De Nieuwe Meervaart – concept (Urhahn en Mecanoo, december 2019)
- Haalbaarheid exploitatie Nieuwe Meervaart (Blueyard, april 2020)
- Ruimtelijke studie visie Nieuwe Meervaart (gemeente Amsterdam, april 2020)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2020-11 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, juli 2020)